

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Йордан Иванов Кортенски – МГУ „Св. Ив. Рилски”
относно научните трудове и материалите на доц. д-р Юли Тодоров Радев, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор”** по Професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Икономика и управление, обявен в ДВ, бр. 73, от 18.08. 2020г. за нуждите на МГУ „Св. Ив. Рилски”

Обявеният конкурс за „професор” е с единствен кандидат доц. д-р Юли Тодоров Радев. Представените документи и материали отговарят напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в МГУ „Св. Ив. Рилски”.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Конкурсът за **„професор”** към кат. „Икономика и управление” е обявен в ДВ, бр. 73, от 18.08.2020г. и на сайта на МГУ „Св. Ив. Рилски” ([https:// http://www.mgu.bg/](https://http://www.mgu.bg/)). Научното жури, назначено от Ректора на МГУ „Св. Ив. Рилски”, спазва процедурата за избор на председател и рецензенти на своето първо заседание, проведено на 22.10.2020г.

Единственият кандидат д-р Юли Тодоров Радев е доцент в кат. „Икономика и управление” от 2005г. Доц. Радев е завършил през 1990 г. ВМГИ-София (днес Минно-геоложки университет „Св. Ив. Рилски” с много добър успех и отлична защита на дипломна работа. Придобил е магистърска степен по икономика в University of Delaware (USA) през 1994г. От 1996г., след спечелен конкурс, е назначен като асистент в кат. „Икономика и управление” на МГУ. Образователната и научна степен „доктор” придобива след защита на дисертационен труд на тема „Икономическо моделиране на ефективното разпределение на минерални суровини (с пример за комплекс „Марица-изток””, през 1997 г. Доц. д-р Радев членува в наши и международни научни организации: GCDF (Global Career Development Facilitator), Българска асоциация природен газ, Institutional and Organizational Economics Academy, BUPNET GmbH, an adult education provider. Той е основател на Кариерния център на МГУ „Св. Ив. Рилски” през 2003г. и е негов председател и кариерен консултант в продължение на 10 години до 2016г. През този период той установява и укрепва връзките на Кариерния център с предприятията от минно-добивната промишленост, консултира и ориентира за работа стотици студенти от МГУ.

1. Обща характеристика на научната и преподавателска дейност на кандидата

1.1. Научна продукция

В конкурса за **професор** доц. Радев участва с 62 труда – 4 монографии, 56 научни статии, публикувани в списания и сборници от конференции и 2 учебника. В авторитетни списания, индексирани от IDEAS/RePEc Index и други международни бази данни са 7 от тези статии. В материали от конференции, включително в Годишника на МГУ, са отпечатани 14 доклада. Отлично впечатление прави фактът, че доц. Радев е единствен автор на монографиите и учебниците, както и на 47 от статиите и първи автор в останалите 9. Това е характерно за утвърден учен, чиито трудове са резултат от индивидуалната му работа и реализиране на собствени идеи. Тук е мястото да се отбележи, че към документите е приложен списък от 16 статии, с които той не участва в конкурса, а

са предвидени да бъдат включени към дисертацията за придобиване на научната степен **доктор на науките**, която ще бъде представена в най-скоро време. Като се има предвид, че доц. Радев има в актива си още 2 статии към докторската дисертация и 37 за придобиване на научното звание **доцент**, то общата му научна продукция е 117 труда, от които 4 монографии и 2 учебника. От автобиографията на кандидата се вижда, че придобива званието доцент през 2005 г., а в списъка на публикациите, с които кандидатства за званието професор присъстват 9 статии от 2003 и 2004 г. За да няма недоразумения искам да отбележа, че те не са били включени в конкурса за доцент, тъй като той е проведен през 2003г., т.е. преди отпечатването им. Придобиването на звание доцент е забавено до 2005 г. поради дълго продължили процедури и всички статии, с които доц. Радев участва в настоящия конкурс са включени, без да има нарушения. Доц. Радев участва в конкурса и с общо 10 национални и международни проекта, на един от които е ръководител. Особено впечатление правят трите проекта „Студентски практики“, постъпленията, от които са близо 1,3 млн. лв. и посредством, които стотици студенти са получили възможност да проведат допълнително практическо обучение и да се подготвят за бъдещата си реализация. Ако се сравни представения списък от проекти за участие в настоящия конкурс с този в научната му биография, се вижда, че доц. Радев дори не е включил всички проекти, в които е участвал. Участията му в научни форуми са 14, в 7 от които той е единствен, а в останалите 7 първи автор.

1.2. Отражение на научните резултати в нашата и чуждестранна литература

От представената справка се вижда, че са открити значителен брой цитати на публикации на доц. Радев – общо 125. От тях 75 са цитати в статии, дисертационни трудове и сайтове в чужбина. Отбелязани са и автоцитати, но на тях кандидатът не е поставил точки, т.е. те не са включени за участие в конкурса. В таблицата, изготвена от кандидата, са включени и 25 цитата на статиите, отделени за дисертационния труд за доктор на науките, които рецензентът не е включил в общия брой на цитатите, тъй като и статиите не участват в конкурса за **професор**. Цитиранията в списания, индексирани и реферирани от IDEAS-RePEc са точкувани като тези в нереферирани списания, което намалява общия брой точки. Рецензентът е коригирал този пропуск в таблица 1, като е увеличил броя на точките. В общия брой на цитатите са включени и такива на по-ранни работи, с които е участвал в конкурса за доцент. Това не е нарушение, тъй като в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и в Правилника на МГУ за прилагане на ЗРАСРБ е отбелязано: „Могат да се представят цитирания **от всички трудове на кандидата**, като представените за целите на една процедура не могат да бъдат използвани в друга.“ С тези цитати не е участвано в конкурса за доцент и затова могат да се приемат за настоящия конкурс за професор. Високата цитируемост е оценка на качеството на научната продукция на доц. Радев и на авторитета му в научните среди. Цитирането на резултатите от научните му разработки показват тяхната значимост.

Доц. Радев е автор и на 80 публикации в периодични издания, чиято цел е научните и научно-приложните му резултати да станат достояние на широката общественост.

1.3. Преподавателска дейност

Според представената от Деканата на МТФ справка, доц. Радев води 927 часа (в упражнения) по 3 дисциплини на ОКС Бакалавър и 5 дисциплини на ОКС Магистър.

Много важна е дейността му като консултант на икономическата част на дипломната работа на студентите от всички специалности на Геологопроучвателния факултет. По този начин студентите се подготвят да извършват икономическа оценка на дейностите, които ще извършват като специалисти в съответните области. Участвал е и в обучение на чуждестранни студенти по програмата Еразъм. Доц Радев е ръководител на 1 защитил докторант, научен консултант на двама докторанти с предстояща защита и на 1 докторант, отчислен с право на защита.

Кандидатът е представил справки по група показатели Ж и З, които са от Правилника за приложение на ЗРАСРБ на МГУ. Тъй като научното направление, в което е конкурсът, не е от основните за МГУ, тези показатели не би трябвало да бъдат задължителни за него. Тази допълнителна информация показва, че по група показатели Ж, отнасящи се учебната натовареност доц. Радев би трябвало да получи 927 точки. По показател З, който се отнася за публикации в издания с импакт фактор или импакт ранг, той участва в конкурса със 7 публикации в издания, реферирани от IDEAS-RePEс.

Приложена е справка за допълнителни изисквания и критерии на МГУ, които да се използват, ако в конкурса за професор участват повече кандидати. В случая тя не е необходима, но много добро впечатление прави фактът, че доц. Радев отговаря на 11 от 14-те допълнителни критерия.

Изложеното до тук показва баланс между научната, научноизследователската, преподавателската и административната дейност на доц. Радев, както и това, че той е водещ учен и преподавател. От таблица 1 се вижда, че отговаря на общите изисквания ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на МГУ „Св. Ив. Рилски“ за заемане на АД „професор“. По почти всички групи показатели той надвишава значително минималните изисквания за тази академична длъжност, като общият му брой точки, без да се включват групите показатели Ж и З, надвишава минималните 4 пъти.

Таблица 1.

Изпълнение на минималните изисквания на правилника за прилагане на ЗРАСРБ

Група показатели	Съдържание	Минимални изисквания на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, за професионално направление 3.8. Икономика	Брой точки, посочени от доц. Радев	Действителен брой точки според рецензента
А	Показател 1	50	50	50
Б	Показател 2	-	-	-
В	Показател 3	100	150	250
Г	Сума от показатели от 4 до 10	200	738,33	763,33
Д	Сума от показатели от 11 до 13	100	710	760
Е	Сума от показатели от 14 до края	100	380	380
Общ брой точки		550	2028,33	2203,33

2. Анализ на научната продукция и на приносите на доц. Радев.

2.1. Научни трудове

Научните трудове на доц. Радев са в няколко направления:

Статии Г-II.11, Г-II.17, Г-II.34, Г-II.37, Г-II.40, Г-II.41, Г-II.44, Г-II.49 и монографията Теория на неравновесието: Перспективи пред газовия сектор в Европа са посветени на доминацията на двустранните преговори над пазарната цена и е обоснован специфичен транзакционен подход към газовия сектор и по-общо към секторите от минно-енергийната индустрия, в които проявите на поведенческа несигурност се застраховат с дългосрочни договори.

В статии № В-II.1, В-II.2, В-II.3 В-II.4, В-II.5 и монографията Ограничеността и растежът е разработен вариант на неокласически модел на устойчивото развитие, който комбинира моделите на Стиглиц (1974), Солоу (1974) и Дасгупта и Хил (1974), изведени на базата на неокласическата постановка на икономическия растеж Рамзи-Кас-Купманс, с модела на оптималния добив и частичното равновесие на пазарите на невъзобновими природни ресурси на Хотелинг.

Статии № Г-II.20, Г-II.21, Г-II.22, Г-II.23, Г-II.25, Г-II.26, Г-III.45, Г-III.46, Г-III.47, Г-III.50 са посветени на ограничеността на икономическия растеж, във връзка с технологичния прогрес и благоприятната среда за живеене.

В статии № Г-II.24, Г-II.28, Г-II.31, Г-II.35, Г-II.37, Г-III.42 Г-III.51 са разработени методики за ползите и разходите за възстановяване на екологичния статус, за икономическа оценка на рентабилността при търсене и проучване на нефт и газ и за използването на природния газ в транспортния сектор.

Изследвани са състоянието и перспективите за добив и потребление на нефт и природен газ, влиянието на либерализацията на енергийната индустрия върху търговията с природен газ и електроенергия (Г-II.2, Г-II.3, Г-II.4, Г-II.6, Г-II.5, Г-II.9, Г-II.10, Г-II.19, Г-II.29, Г-II.30).

Разработена е методика за оценка на ползите и разходите от възстановяване на екологичния статус на водните тела, приложена за Източнобеломорския регион на България, за ефективността от добива на шистов газ, за анализ на цените на руския природен газ в страните от ЦИЕ (Г-II.15, Г-II.16, Г-II.18, Г-II.20, Г-III.51).

Извършен е сравнителен анализ на отражението на счетоводната статия „Изчерпване в счетоводните методи FC и SE и в икономическия анализ на инвестиционите проекти в минно-добивната индустрия“ (Г-II.5), на олигополния газов пазар в Европа в условията на съвършена и несъвършена конкуренция (Г-II.36).

Изследвано е влиянието на енергийните цени върху основните макроикономически показатели и опазването на околната среда (Г-II.7, Г-III.8), специфични аспекти на петролната индустрия: културните особености в процеса на договаряне (Г-II.13), ефектите от използването на иновативните PVC технологии (Г-III.38).

Научните трудове на доц. Радев правят впечатление с високото ниво на проведените разработки и задълбочения анализ на резултатите.

2.2. Приноси (научни и научно-приложни)

Научните и научно-приложните приноси на доц. Радев могат да се обобщят до следното:

- Разработен е вариант на неокласически модел на устойчивото развитие, който комбинира моделите на Стиглиц (1974), Солоу (1974) и Дасгупта и Хил (1974), изведени на базата на неокласическата постановка на икономическия растеж Рамзи-Кас-Купманс, с модела на оптималния добив и частичното равновесие на пазарите на невъзобновими природни ресурси на Хотелинг (1931). Предложеният вариант на неокласически модел е доразвит до модел на устойчивото развитие и опазване на околната среда, като е добавена благоприятната среда за живеене на хората чрез екологичната функция на природните ресурси на Крауткремер (1985).
- Следвайки теорията на Ромер (1994), е разработен алтернативен модел на устойчивото развитие и опазването на околната среда, който ендогенизира икономическият растеж на база човешкия капитал и познанието.
- Предложен е оригинален подход в тълкуването на моделите на устойчивото развитие, като неокласическото правило за устойчиво развитие и опазване на околната среда - постоянно потребление и постоянно ниво на оставащите природни ресурси, е допълнено, от една страна, с осигуряването на благоприятна среда за живеене, а от друга, с представянето на природните ресурси от гледна точка на термодинамичните закони на физиката в теорията на Джорджеску-Ройген (1971).
- Разработена е концепция за неовалрасианското пазарно неравновесие, според която основното препятствие пред пазарното равновесие е невъзможността напълно да се застрахова поведенческата несигурност.
- Адаптирайки класическото правило за двойствената природа на пазарното равновесие, моделът на Маршал е представен като носител на идеята на статичното пазарно неравновесие.
- Направено е разграничение между *пълно договаряне* на база допускането за субоптимално поведение и *непълно договаряне* на база допускането за ограничената рационалност в поведението, което е напълно съвместимо с концепцията за пазарното неравновесие и допълва двата сценария на динамичното неовалрасианско неравновесие.
- Обоснован е специфичен транзакционен подход към газовия сектор и по-общо към секторите от минно-енергийната индустрия, в които проявите на поведенческа несигурност се застраховат с дългосрочни договори.
- Разработена е методика за оценка на енергийното търсене на база панелни данни, както и допълнителни регресионни модели за продължителността на дългосрочните договори за доставка на природен газ и разпределението на данъчната тежест на газовите пазари.
- С цел получаването на една сравнително достоверна оценка на съотношението дългосрочна/краткосрочна ценова еластичност софтуерните продукти STATA 8 и Realstatistics са комбинирани така, че параметрите в регресиите да се оценяват с иновативните методи за свиване - LASSO и Рийдж регресия.
- Селектирани са регресии от статистически значими параметри по метода LASSO и са определени доверителни интервали по метода Бутстрап за обосновка на възможно най-рационалния подход за регресионен анализ на енергийното търсене.
- Извършен е детайлен анализ на модела на РБЦ на Кидланд и Прескот (1982) и прехода на този модел към моделите на ДСОП от гледна точка на последния консенсус в икономическата наука, т.нар. нов неокласически синтез (ННС).

- Ендогенезирането на капитала и ефектите от проявите на поведенческа несигурност на капиталовия пазар са анализирани в така наречените от автора не-валрасиански модели на ДСОР.
- Предложени са нови показатели и подобрени методи за оценка на благоприятната и неблагоприятната среда за живеене, като са отчетени влиянието на климатичните промени, щетите от рисковите депа за отпадъци, вредните емисии и стойността на услугите на екосистемите.
- Разработена е методика за оценка на ползите и разходите за възстановяването на екологичния статус на водните тела, замърсени от минно-добивни и минно-преработвателни дейности.
- Направен е опит за систематизиране на терминологичния безпорядък в икономиката на минералните ресурси, който води до вземането на погрешни управленски и политически решения относно оползотворяването на природните ресурси и опазването на околната среда.
- Представено е собствено изследване на възможностите за използване на природния газ в транспортния сектор и приложението му в градския транспорт.
- Разработени са взаимно допълващи се методики за икономическа оценка на рентабилността и риска при търсенето и проучването на нефт и газ и на оригинална методика за оценка на ефективността от добива на шистов газ.
- Разработена и приложена е оригинална методика за икономически анализ на проекти за подземни хранилища на природен газ в България.
- Извършен е мащабен анализ на алтернативните методи за формиране на потребителските цени на природния газ с цел подпомагане на успешното реформиране на ценовия механизъм в България и страните от ЦИЕ.
- Изследвани са състоянието и перспективите за добив и потребление на нефт и природен газ.
- Анализирано е влиянието на либерализацията на енергийната индустрия и ситуирането на спот пазари върху търговията с природен газ и електроенергия.
- Изследвано е влиянието на енергийните цени върху основните макроикономически показатели и опазването на околната среда.
- Предложена е методика за анализ на цените на руския природен газ в страните от ЦИЕ.
- Изследвани са специфични аспекти на петролната индустрия: културните особености в процеса на договаряне и ефектите от използването на иновативните PVC технологии.
- Разработена е методика за оценка на ползите и разходите от възстановяване на екологичния статус на водните тела, приложена за Източнобеломорския регион на България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното по-горе относно научните постижения и приноси, цялостната научна, научно-приложна, преподавателска и административна дейност и високата цитируемост показват, че доц. д-р Радев е изграден учен с национален и международен авторитет. Наукометричните му данни по почти всички показатели надвишават значително критериите за заемане на академичното звание „професор”, което той отдавна трябваше да придобие.

Всичко казано до тук ми дава основание да подкрепя безрезервно кандидатурата на доц. д-р Радев. Позволявам си да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждането на академичното звание „професор“ на доц. д-р Юли Тодоров Радев по научната специалност „Икономика“, което аз убедено ще направя.

16.11.2020 г.

София

Рецензент:

(проф. д-р Й. Кортенски)

ЗАПИСЕНИ ЛИЗНИ
ДАННИ СЪГЛАСНО
гл. 2 от ЗЗЛД